

Een huwelijk van een talentvol man met eene minder dan alle-
daagsche vrouw, een huwelijk zonder liefde door eene in het oog
vallende verstooting verbroken, tot drijfveer te willen maken van
de handelingen dienszelfden mans, die een tijdperk in de geschiedenis
opende en een Staat grondvestte, is, reeds van voren beschouwd,
een vergrijp tegen de geschiedenis van dien aard, als wij aanduiden,
en hadde die beschouwing slechts een' schijn van voorwendsel voor
zich, het ware eene onvoorzigtige verwisseling van aanleiding en
oorzaak. Maar hier ontbreekt zelfs die schijn: de ongelukkige echt
met Anna van Saxen is eene voorbijgaande episode in het leven des
Zwijgers, zonder invloed op zijn openbaar optreden in de geschie-
denis, en die zeker zijn karakter niet met den stralenkrans der heiligheid
omgeeft, maar daarop evenmin een' vlek werpt, waarvan de smet zicht-
baar is in zijne handelingen: het is eene bijzonderheid, die zelfs de
Theopompus onzer dagen, d. i. de kwaadsprekendste der nieuwere ge-
schiedschrijvers, de oude Schlosser, had hij de zaak aangeroerd, in
eene noot onder zijn' pessimistischen tekst zou hebben verstoken. Zie-
hier de waarheid, omtrent het huwelijk van Oranje, die te naakt en
te onbeduidend is, dan dat wij haar onverzeld zouden laten gaan van
andere beschouwingen, meer belangrijk, zoo wij gelooven, voor de
geschiedenis.

Anna van Buren, Willems gade, was hem in het jaar 1558 ontvallen.
Het was, meent de Heer Groen van Prinsterer, een gelukkig huwelijk
geweest: man en vrouw hadden elkander zoo lief gehad, dat de eerste
— waarlijk eene uitzondering op het gedrag van een groot Heer dier
dagen — zich geene ontrouw veroorloofd heeft, dan nadat het ge-
beente zijner ega reeds vergaan was in haar graf ¹. Waartoe die
insinuaties, die vernuftig zijn en zoo niet eeniglijk in eene officiële
lofrede, op zijn hoogst in eene pleitrede passen? — Filips van Hessen
wendde op dit punt eene andere overtuiging voor. "Mijne kleindoch-
ter," schreef hij, "zal wel ongelukkig zijn, wanneer de Prins van
"Oranje haar niet getrouwer is, dan zijne eerste echtgenoot." De
Heer van der Horst neemt op zijne beurt met gretigheid die toespeling
over. Hij had nog een' stap verder mogen gaan. Toen het huwelijk van
den Prins met Anna van Saxen ter sprake kwam, werd ook het ge-
rucht verspreid, dat de Prins zijne eerste echtgenoot zou hebben
overhoop gestoken. Maar dit liep te erg! Voor ons behoeft zulk een
gerucht geene wederlegging. Strookt zulk eene uitbarsting van dier-
lijke woede, met de kalme effenheid van 's Prinsen karakter? Zou

¹ Met des Heeren G. vermoeden stemt de getuigenis eener Hofdame van Anna,
Sophie von Miltitz, overeen: "das wuszte ich gewysz und vor war, das ein gar
"freundliche holdszellige Ehe were yn fester Libe und trawbt." — Böttiger, in von
Raumers Historisches Taschenbuch, VIIer Jahrg., S. 98.